

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Κότσικα 1α & Πατησίων
10434 Αθήνα
Τηλ: +30 2108809202, 203
Ηλ. δ/ση: secproedros@epant.gr

Αθήνα, 27.1.2022

Αριθ. Πρωτ.: 723

Προς

Υπηρεσία Συντονισμού, Γραφείο Νομικών
και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων
Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων
Τηλ.: 210 3332063
Ηλ. δ/ση gstathouli@mnec.gr

Θέμα: «Άμεση στήριξη του επιχειρηματικού κλάδου από την ενεργειακή κρίση».

Σχετ.: Το από 18.1.2022 έγγραφό σας (υμ. αριθ. πρωτ. 4467/18.01.2022), με το οποίο μας διαβιβάστηκε η υπ' αριθ. πρωτ. 1111/14-1-2022 αναφορά του κου Βουλευτή Χ. Γκόκα.

Σε απάντηση της υπό ανωτέρω αναφοράς, σας γνωρίζουμε ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού («ΕΑ») είναι αποκλειστικώς αρμόδια για τη διαπίστωση παραβάσεων των άρθρων 1 και 2 του ν. 3959/2011 περί «Προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού», όπως ισχύει, καθώς και των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΑ έχει την εξουσία να διερευνά είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν καταγγελίας συμπεριφορές επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων, για να διαπιστώσει τυχόν παραβάσεις του ανωτέρω αναφερόμενου νόμου, καθώς και των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ, ήτοι απαγορευμένες συμπράξεις μεταξύ επιχειρήσεων ή καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης που κατέχουν μία ή περισσότερες επιχειρήσεις στην αγορά.

Η ΕΑ, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις αναφορικά με αυξήσεις τιμών, που σημειώνονται διεθνώς ως συνέπεια και της τρέχουσας πανδημίας, καθόσον οι αυξήσεις αυτές δύνανται να έχουν επιπτώσεις εντός της ελληνικής επικράτειας¹. Θα πρέπει, ωστόσο, να διευκρινιστεί εάν οι αυξήσεις αυτές οφείλονται κυρίως σε διεθνείς τάσεις τιμών, οπότε οι δυνατότητες της ΕΑ να δράσει από μόνη της είναι περιορισμένες, ή είναι αποτέλεσμα αντι-ανταγωνιστικών πρακτικών, είτε μέσω οριζόντιων ή κάθετων συμπράξεων είτε μέσω της μονομερούς επιβολής τους από επιχειρήσεις που κατέχουν δεσπόζουσα θέση στις σχετικές αγορές. Ειδικά όσον αφορά στις οριζόντιες συμπράξεις (καρτέλ) μεταξύ επιχειρήσεων και προκειμένου αυτές να επιβεβαιωθούν, απαιτείται όχι μόνο να διαπιστωθεί η σύμπτωση τιμών αλλά και να υφίστανται αποδεικτικά στοιχεία για την ύπαρξη συνεννόησης² μεταξύ ανταγωνιστών ή, σε περίπτωση εναρμονισμένων πρακτικών, για την απουσία αυτόνομου καθορισμού της επιχειρηματικής συμπεριφοράς³.

¹ Βλ. άρθρο 14 ν. 3959/2011 σε συνδυασμό με άρθρα 1 και 2 του ίδιου νόμου, καθώς και άρθρα 35 και 3 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της συνθήκης, ΕΕ L 1 της 4.1.2003, σ. 1 έως 25.

² Βλ. ενδεικτικώς ΣτΕ, 2007/2013 σκ. 17 και ΠΕΚ Τ-67/100 επ. JFE Engineering, σκ. 179.

³ Βλ. ενδεικτικώς ΔΕΚ C-48/69, ICI, σκ. 64, ΔΕΚ C-199/92, Huls, σκ 162 επ.

Σημειώνεται, συναφώς, ότι, κατά πάγια ενωσιακή νομολογία, περίπτωση υπερβολικής, άλλως καταχρηστικής, υπερ-τιμολόγησης συντρέχει όταν η επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση προβαίνει στη χρέωση υπερβολικής τιμής, δυσανάλογης προς την οικονομική αξία της προσφερόμενης παροχής^{4,5}. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει σωρευτικά αφενός να υφίσταται υπερβολική δυσαναλογία μεταξύ του κόστους παραγωγής του προϊόντος (ή/και υπηρεσίας) και της τελικής τιμής που πράγματι ζητήθηκε (σύγκριση από την οποία προκύπτει το ύψος του περιθωρίου κέρδους) και αφετέρου η τιμή που επιβλήθηκε από τη δεσπόζουσα επιχείρηση να ήταν μη εύλογη, είτε κατ' απόλυτη έννοια είτε σε σύγκριση με τα ανταγωνιστικά προϊόντα/υπηρεσίες⁶ (χωρίς να αποκλείεται και η χρησιμοποίηση άλλων μεθόδων, όπως ιδίως συγκριτικών δοκιμών⁷). Σε κάθε περίπτωση, από την ενωσιακή νομολογία και την πρακτική της ΕΑ⁸, προκύπτει ότι για τη στοιχειοθέτηση υπερβολικής τιμολόγησης δεν αρκεί από μόνη της μία ιδιαίτερα σημαντική αύξηση της τιμής, αλλά απαιτείται, ως ελέγχθη, και η ύπαρξη υπερβολικής δυσαναλογίας μεταξύ της τιμής αυτής και του κόστους σε σχέση με τις δαπάνες που πράγματι έγιναν από τη δεσπόζουσα επιχείρηση. Καθίσταται, λοιπόν, σαφές ότι στην έννοια της «υπερβολικής τιμολόγησης» κατά τα άρθρα 2 ν. 3959/2011 (και 102 ΣΛΕΕ) εμπίπτουν περιπτώσεις άδικης («μη δίκαιης») και όχι απλώς υψηλής τιμής⁹.

Ειδικά όσον αφορά τον τομέα της ενέργειας, κατόπιν των σημαντικών αυξήσεων τιμών που παρατηρήθηκαν κατά το τελευταίο διάστημα στην αγορά, η ΕΑ προέβη σε σειρά στοχευμένων δράσεων προκειμένου να διερευνήσει και να αποτρέψει τυχόν ανταγωνιστικές πρακτικές από την πλευρά των επιχειρήσεων στο πλαίσιο της τρέχουσας συγκυρίας. Ειδικότερα,

⁴ Βλ. απόφαση (νυν) ΔΕΕ, υπόθ. 27/76, *United Brands Company and United Brands Continental BV κατά Επιτροπής*, Συλλ. (Ειδική Ελληνική Έκδοση) 1978 σ. 75, σκ. 250. Βλ. σχετ. Προτάσεις του Γ. Εισαγγελέα Nihls Wahl, της 6ης Απριλίου 2017, επί της υπόθεσης C-177/16, *Biedrība "Autortiesību un komunikāciju konsultāciju aģentūra - Latvijas Autoru apvienība"* Konkurences padome, μη δημοσιευθείσα (ψηφιακή Συλλογή: EU:C:2017:286), σκ. 16 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

⁵ Η έννοια και το πεδίο εφαρμογής της «υπερβολικής τιμολόγησης» που απαγορεύεται βάσει του άρθρου 102, στοιχείο α', εδάφιο δεύτερο της ΣΛΕΕ (ομοίως και του άρθρου 2 του ν. 3959/2011) είναι πιο στενή από μία αυξημένη ή «άδικη» χρέωση που μπορεί να προκύψει υπό άλλα πλαίσια ανάλυσης στο δίκαιο του ανταγωνισμού. Βλ. O' Donoghue R. & Padilla A.J., *Excessive Pricing, The Law and Economics of Article 102 TFEU*, 3rd ed.) (2019), σελ. 887, όπου διευκρινίζεται ότι ζητήματα ως προς την ύπαρξη μη δίκαιων ή υπερβολικών τιμών καλύπτουν μια σειρά πιθανών κατάχρησων υπό το άρθρο 102 της ΣΛΕΕ, πέραν της επιβολής αυξημένης / «άδικης» τιμής ως υπερβολικής τιμολόγησης, υπό το στοιχείο α' του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 102 ΣΛΕΕ αφορά προφανώς διακριτή περίπτωση. Τέτοιες περιπτώσεις έχουν προκύψει, μεταξύ άλλων, σε υποθέσεις εξυπονοούμενης άρνησης (constructive refusal), αλλά και σε περιπτώσεις συμπίεσης περιθωρίων κέρδους (margin squeeze).

⁶ Βλ. απόφαση (νυν) ΔΕΕ, υπόθ. 27/76, ο.π. υπο-σημείωση 2, σκ. 251-252. Συναφώς, βλ. διευκρινίσεις στην Διάταξη του Δικαστηρίου, υπόθ. C-159/08 P, *Scippacercola και Terezakis κατά Επιτροπής*, διαθέσιμη στην αγγλική γλώσσα (ψηφιακή Συλλογή: EU:C:2009:188), σκ. 47.

⁷ Βλ. σχετ. Προτάσεις του Γ. Εισαγγελέα Nihls Wahl, C-177/16, ο.π. υπο-σημείωση 2, σκ. 19 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, καθώς και απόφαση ΔΕΕ, υπόθεση C-177/16 μη δημοσιευθείσα (ψηφιακή Συλλογή: EU:C:2017:689), σκ. 49.

⁸ Βλ. απόφαση ΕΑ 489/VI/2010 επί της αναφοράς των αερολεσχών «ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ», «ΜΙΚΡΑΣ» και «ΑΕΡΟΛΕΣΧΗ ΠΟΛΥΚΙΝΗΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΛΙΚΟΠΤΕΡΩΝ Β. ΕΛΛΑΔΟΣ» κατά της εταιρίας ΕΚΟ για πιθανή παράβαση του άρθρου 2 του Ν. 703/1977 κατά την πώληση αεροπορικής βενζίνης και ιδίως παρ. 50 επ. Βλ. επίσης απόφαση ΕΑ 502/VI/2010 επί της αυτεπάγγελτης έρευνας της Γ.Δ.Α. σε εταιρίες διύλισης πετρελαιοειδών με σκοπό τη διερεύνηση πιθανών παραβάσεων του ν. 703/1977 και ιδίως παρ. 135-149, καθώς και απόφαση ΕΑ 548/VI/2012 επί της αυτεπάγγελτης έρευνας της Γ.Δ.Α. σχετικά με την πώληση υγραερίου κίνησης, για πιθανή παράβαση των άρθρων 1 και 2 ν. 703/1977, παρ. 68-71.

⁹ Βλ. Frédéric Jenny, *Abuse of Dominance by Firms Charging Excessive or Unfair Prices: An Assessment*, σε Katsoulacos/Jenny eds. *Excessive Pricing and Competition Law Enforcement*, σελ. 68 επ..

- Στις 28.09.2021 προέβη στη διενέργεια αιφνίδιων επιτόπιων ελέγχων σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις αγορές διύλισης, χονδρικής και λιανικής πώλησης βενζίνης και πετρελαίου κίνησης αναφορικά με τυχόν αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές στο πλαίσιο οριζόντιας σύμπραξης ή/και κάθετων συμπράξεων ή/και καταχρηστικής εκμετάλλευσης συλλογικής δεσπόζουσας θέσης¹⁰.
- Συστάθηκε ομάδα εργασίας από την ΕΑ, με αντικείμενο τη διεξαγωγή έρευνας στον συγκεκριμένο τομέα, η οποία απαρτίζεται από στελέχη της σε συνεργασία με εμπειρογνώμονες που προέρχονται από κορυφαία Πανεπιστήμια της αλλοδαπής και της ημεδαπής, όπως το Cambridge University, το University of East Anglia, καθώς και το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ταυτόχρονα, η ΕΑ, σε συνεργασία με τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ), παρακολουθεί την πορεία των τιμών στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας τόσο σε επίπεδο χονδρικής όσο και σε επίπεδο λιανικής. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι καθώς οι σχετικές διαδικασίες βρίσκονται σε εξέλιξη, δεν είμαστε θέση να σας παράσχουμε στο παρόν στάδιο περαιτέρω πληροφορίες.
- Στις 16.12.2021¹¹ εκκίνησε την αυτεπάγγελτη έρευνα στην αγορά της λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε πελάτες χαμηλής τάσης. Κατόπιν προπαρασκευαστικής έρευνας και παρακολούθησης της συγκεκριμένης αγοράς, η ΕΑ προχώρησε σε μέτρα έρευνας σε δεκαοκτώ (18) επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην αγορά για τον εντοπισμό τυχόν αντι-ανταγωνιστικών πρακτικών βάσει του ν. 3959/2011 και της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Ταυτόχρονα, η ΕΑ, σε συνεργασία με τη ΡΑΕ, παρακολουθεί την πορεία των τιμών στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, τόσο σε επίπεδο χονδρικής όσο και σε επίπεδο λιανικής. Ωστόσο, καθώς οι σχετικές διαδικασίες βρίσκονται σε εξέλιξη, δεν είμαστε θέση να σας παράσχουμε στο παρόν στάδιο περαιτέρω πληροφορίες. Επισημαίνεται εδώ ότι η ΡΑΕ έχει αποκλειστική αρμοδιότητα στην παρακολούθηση του ανταγωνισμού εκ των προτέρων και η ΕΑ αποκλειστική αρμοδιότητα εφαρμογής του δικαίου ανταγωνισμού εκ των υστέρων σε περίπτωση που στοιχειοθετηθούν αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές. Η ΕΑ δύναται να παρέμβει εφόσον υπάρξουν ενδείξεις για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης ή εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ των δραστηριοποιούμενων εταιριών στις αγορές χονδρικής/λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, κάτι το οποίο αποτελεί αντικείμενο έρευνας της ΕΑ. Πρόσβλέπουμε σε στενή συνεργασία με τη ΡΑΕ για να μπορέσουμε να αξιοποιήσουμε αποτελεσματικά τα δεδομένα και τα εργαλεία του Μηχανισμού Παρακολούθησης και Εποπτείας της Αγοράς τον οποίο εποπτεύει η ΡΑΕ, σύμφωνα και με το Μνημόνιο Συνεργασίας που έχει υπογραφεί από τις δύο Αρχές.

Επιπροσθέτως, σημειώνεται ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τη ραγδαία και απότομη εκτίναξη των τιμών της ενέργειας που παρατηρείται – όχι μόνο εντός της ελληνικής επικράτειας - αλλά και σε διεθνές επίπεδο καθώς και της δυνατότητας, βάσει και του νομικού πλαισίου, λήψης μέτρων στήριξης των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων προς αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών των αιφνίδιων διακυμάνσεων των τιμών, προέβη στην υποβολή προτάσεων προς τις κυβερνήσεις των κρατών μελών υπό τη μορφή εργαλειοθήκης, σχετικά με τα κατάλληλα μέτρα αντιμετώπισης της αύξησης των τιμών

¹⁰ Βλ. Δελτίο Τύπου <https://www.epant.gr/enimerosi/deltia-typou/item/1561-deltio-typou-epitopioi-elegxoi-tis-epitropis-antagonismoy-se-kathe-ena-apo-ta-stadia-diylisis-xondrikis-kai-lianikis-polisis-stin-agora-tis-venzinis-kai-tou-petrelaiou-kinisis.html>

¹¹ Βλ. Δελτίο Τύπου : <https://www.epant.gr/enimerosi/deltia-typou/item/1892-deltio-typou-ekkinisi-aftepagveltis-erevnas-stin-agora-tis-lianikis-promitheias-ilektrikis-energeias-se-pelates-xamilis-tasis.html>

της ενέργειας¹², δηλώνοντας σαφώς την επιθυμία της να παρασχεθεί αυτή η βοήθεια στήριξης, κατά προτεραιότητα.

Επιπλέον, η ΕΑ μέσω του εξειδικευμένου εργαλείου-πλατφόρμας (HCC Economic Intelligence Platform), που έχει αναπτύξει ομάδα εμπειρογνομόνων με τη συνεργασία του τμήματος Ψηφιακής Αναζήτησης Τεκμηρίων της ΕΑ, το οποίο αντλεί και επεξεργάζεται, μεταξύ άλλων, και στοιχεία που συλλέγει η πλατφόρμα e-katanalotis της Γενικής Γραμματείας Καταναλωτή, η βάση δεδομένων e-fuels, και τα στοιχεία που συλλέγει ο ΟΚΑΑ παρακολουθεί τις τιμές καταναλωτικών προϊόντων και ειδών διατροφής στα σούπερ μάρκετ, νωπά προϊόντα αλλά και πετρέλαιο κίνησης/βενζίνη, συστηματικά και σχεδόν σε καθημερινή βάση, για ενδεχόμενες εναρμονισμένες πρακτικές.

Σε κάθε περίπτωση, το φαινόμενο των αυξήσεων στις τιμές προβληματίζουν έντονα την ΕΑ, η οποία συστηματικά διενεργεί έρευνες, που είχαν εκκινήσει εξ αιτίας των ανατιμήσεων που παρατηρήθηκαν την άνοιξη του 2020, λόγω της πανδημίας COVID- 19, και συνεχίζονται με εντονότερο ρυθμό (βλ. σχετικά Δελτία Τύπου <https://www.epant.gr/enimerosi/deltia-typou.html>). Η ΕΑ στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, θα παρεμβαίνει κατά άμεση προτεραιότητα όπου κρίνεται απαραίτητο και θα εξετάζει κάθε σχετική περίπτωση που θα υποπέσει στην αντίληψή της, με την υποβολή καταγγελίας, αίτησης επιείκειας ή ανώνυμων σχετικών πληροφοριών μέσω του ασφαλούς ψηφιακού περιβάλλοντος (whistleblowing) και θα επιβάλλει αυστηρότατες διοικητικές κυρώσεις στις επιχειρήσεις που τυχόν εφαρμόζουν αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές βάσει των διατάξεων του ν. 3959/2011 και 101/102 ΣΛΕΕ.

Τέλος, με βάση το ισχύον θεσμικό και νομικό πλαίσιο, η ΕΑ δεν είναι αρμόδια να επιλαμβάνεται επί θεμάτων που σχετίζονται με την οικονομική στήριξη των επιχειρήσεων και νοικοκυριών, την μείωση των φορολογικών συντελεστών και του ειδικού φόρου κατανάλωσης, την επιδότηση δαπανών, εργαζομένων και ενοικίου, την επαναφορά του μέτρου της αναστολής φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων, την αύξηση των δόσεων για την αποπληρωμή υποχρεώσεων, την μη επιστροφή των επιστρεπτέων προκαταβολών κ.α..

Με εκτίμηση,

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής Ανταγωνισμού

Ιωάννης Λιανός

Ακριβές αντίγραφο
Η Προϊσταμένη

Χρ/στο06
ΙΩΑΝΝΑ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗ

¹² Βλ. Ανακοίνωση (COM (2021) 660 final/13.10.2021 «ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ: Αντιμετώπιση της αύξησης των τιμών της ενέργειας: μια εργαλειοθήκη για δράση και στήριξη» <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0660&from=ES>) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_5204).